

Αρχική σελίδα>Οικογενειακά και κληρονομικά θέματα>Ιδιοκτησία στον γάμο και στο σύμφωνο συμβίωσης>Περιοριστικές σχέσεις των συζύγων

Πορτογαλία

1 Υπάρχει στο εν λόγω κράτος μέλος προβλεπόμενο από τον νόμο σύστημα περιοριστικών σχέσεων των συζύγων; Τι προβλέπει;

Ναι. Κατά κανόνα, οι σύζυγοι έχουν τη δυνατότητα να συνάψουν γαμικό σύμφωνο για να επιλέξουν το σύστημα ρύθμισης των περιοριστικών τους σχέσεων. Το εν λόγω σύμφωνο ονομάζεται «προγαμιαίο σύμφωνο» (convenção antenupcial) – άρθρο 1698 του πορτογαλικού Αστικού Κώδικα.

Ωστόσο, αν οι σύζυγοι δεν επιλέξουν να συνάψουν προγαμιαίο σύμφωνο ή στις περιπτώσεις ακυρότητας αυτού, το συμπληρωματικό σύστημα περιοριστικών σχέσεων είναι το σύστημα της κοινοκτημοσύνης των αποκτημάτων, σύμφωνα με τα άρθρα 1717 και 1721 του πορτογαλικού Αστικού Κώδικα.

Σ' αυτήν την περίπτωση, για τον προσδιορισμό της κοινής και της προσωπικής περιουσίας εφαρμόζονται οι διατάξεις των άρθρων 1721 έως 1731 του πορτογαλικού Αστικού Κώδικα.

Κατ' εξαίρεση, στο άρθρο 1720 του πορτογαλικού Αστικού Κώδικα προβλέπονται ορισμένες περιπτώσεις στις οποίες το σύστημα της περιοριστικής αυτοτέλειας είναι υποχρεωτικό.

2 Πώς μπορούν οι σύζυγοι να ρυθμίσουν τις περιοριστικές σχέσεις τους; Ποιες είναι οι τυπικές προϋποθέσεις στην περίπτωση αυτή;

Οι σύζυγοι μπορούν να ρυθμίζουν τις περιοριστικές σχέσεις τους με προγαμιαίο σύμφωνο με το οποίο μπορούν να επιλέξουν ένα από τα τρία συστήματα περιοριστικών σχέσεων τα οποία προβλέπει ο πορτογαλικός Αστικός Κώδικας, ή να καταλήξουν σε διαφορετική συμφωνία εντός των ορίων της εφαρμοστέας νομοθεσίας – άρθρο 1698 του πορτογαλικού Αστικού Κώδικα.

Τα τρία συστήματα περιοριστικών σχέσεων που προβλέπονται στον πορτογαλικό Αστικό Κώδικα είναι τα ακόλουθα:

το σύστημα κοινοκτημοσύνης των αποκτημάτων (άρθρα 1721 έως 1731 του πορτογαλικού Αστικού Κώδικα)

το σύστημα της καθολικής κοινοκτημοσύνης (άρθρα 1732 έως 1734 του πορτογαλικού Αστικού Κώδικα)

το σύστημα της περιοριστικής αυτοτέλειας των συζύγων (άρθρα 1735 έως 1735 του πορτογαλικού Αστικού Κώδικα).

Όπως προαναφέρθηκε, οι σύζυγοι μπορούν να συμφωνήσουν διαφορετικά εντός των ορίων της εφαρμοστέας νομοθεσίας. Αυτό συμβαίνει όταν έχει επιλεγεί το σύστημα κοινοκτημοσύνης των αποκτημάτων και οι σύζυγοι συμφωνούν, με προγαμιαίο σύμφωνο, ότι ένα συγκεκριμένο ακίνητο το οποίο απέκτησε ένας εκ των δύο πριν από τον γάμο (για παράδειγμα, οικογενειακή οικία) καθίσταται κοινό περιοριστικό στοιχείο μετά τον γάμο, επειδή οι σύζυγοι επιθυμούν να αναλάβουν και οι δύο την ευθύνη για το δάνειο αν το ακίνητο βαρύνεται με υποθήκη.

Όσον αφορά τις τυπικές προϋποθέσεις, το προγαμιαίο σύμφωνο πρέπει να περιβληθεί τον τύπο δημόσιου εγγράφου που καταρτίζεται ενώπιον συμβολαιογράφου (συμβολαιογραφική πράξη) ή δήλωσης που γίνεται ενώπιον υπαλλήλου του ληξιαρχείου (άρθρο 1710 του πορτογαλικού Αστικού Κώδικα και άρθρα 189 έως 191 του Ληξιαρχικού Κώδικα).

Κατά κανόνα, το προγαμιαίο σύμφωνο συνάπτεται πριν από τον γάμο. Σύμφωνα με το άρθρο 1714 του πορτογαλικού Αστικού Κώδικα, το προγαμιαίο σύμφωνο και το σύστημα ρύθμισης των περιοριστικών σχέσεων των συζύγων δεν μπορούν να μεταβληθούν μετά τον γάμο, εκτός εάν προβλέπεται διαφορετικά στο άρθρο 1715 του πορτογαλικού Αστικού Κώδικα.

Οι διατάξεις που διέπουν τα προγαμιαία σύμφωνα περιλαμβάνονται στον τόμο IV, τίτλο II, κεφάλαιο IX τμήμα III άρθρα 1698 ως 1716 του πορτογαλικού Αστικού Κώδικα.

Οι διατάξεις που διέπουν τις δωρεές προς τους μελλόνυμφους και τις δωρεές μεταξύ συζύγων περιλαμβάνονται στον τόμο IV, τίτλο II, κεφάλαιο X τμήματα I και II άρθρα 1753 έως 1766 του πορτογαλικού Αστικού Κώδικα.

3 Υπάρχουν περιορισμοί στην ελευθερία καθορισμού των περιοριστικών σχέσεων των συζύγων;

Το άρθρο 1720 του πορτογαλικού Αστικού Κώδικα προβλέπει δύο περιπτώσεις στις οποίες το σύστημα της περιοριστικής αυτοτέλειας είναι υποχρεωτικό:

όταν ο γάμος τελείται χωρίς να προηγηθεί προκαταρκτικός έλεγχος των προϋποθέσεων του γάμου· και όταν οι σύζυγοι είναι εξήντα ετών και άνω.

Εκτός απ' αυτές τις περιπτώσεις, οι σύζυγοι μπορούν να καθορίσουν ελεύθερα τις περιοριστικές σχέσεις τους εντός των ορίων της εφαρμοστέας νομοθεσίας.

4 Ποιες είναι οι έννομες συνέπειες του διαζυγίου, του δικαστικού χωρισμού ή της ακύρωσης του γάμου στις περιοριστικές σχέσεις των συζύγων;

Σύμφωνα με το άρθρο 1688 του πορτογαλικού Αστικού Κώδικα, οι γαμικές σχέσεις μεταξύ των συζύγων παύουν με το διαζύγιο ή την ακύρωση του γάμου, με την επιφύλαξη των διατάξεων περί διατροφής. Ο δικαστικός χωρισμός δεν λύει τον γάμο, αλλά τα έννομα αποτελέσματά του είναι παρόμοια μ' αυτά του διαζυγίου, όπως εξηγείται κατωτέρω.

Σε ό,τι αφορά τη διανομή των περιοριστικών στοιχείων και την πληρωμή των χρεών, το άρθρο 1689 του πορτογαλικού Αστικού Κώδικα προβλέπει ότι εφόσον λυθεί το σύστημα ρύθμισης των περιοριστικών σχέσεων των συζύγων, οι σύζυγοι ή οι κληρονόμοι τους δικαιούνται να λάβουν κάθε ένα από τα προσωπικά τους περιοριστικά στοιχεία και το μερίδιό τους στην κοινή περιουσία. Ο/Η σύζυγος που έχει οφειλή προς την κοινή περιουσία πρέπει να την εξοφλήσει.

Σε ό,τι αφορά τις οφειλές, δίνεται προτεραιότητα στην εξόφληση των κοινών οφειλών από την κοινή περιουσία και μόνο μετά απ' αυτήν εξοφλούνται οι υπόλοιπες οφειλές. Αν ένας εκ των συζύγων έχει οφειλή έναντι του άλλου, την εξοφλεί από το μερίδιό του στην κοινή περιουσία. Όταν δεν υφίσταται κοινή περιουσία, ο/η σύζυγος εξοφλεί την οφειλή από την προσωπική του/της περιουσία.

Έννομα αποτελέσματα του διαζυγίου

Τα αποτελέσματα του διαζυγίου προβλέπονται στα άρθρα 1788 έως 1793-A του πορτογαλικού Αστικού Κώδικα.

Κατά γενικό κανόνα, το διαζύγιο λύει τον γάμο και έχει τις ίδιες συνέπειες με τη λύση του γάμου λόγω θανάτου.

Σε ό,τι αφορά την κληρονομική διαδοχή, σύμφωνα με το άρθρο 2133 του πορτογαλικού Αστικού Κώδικα, μετά την έκδοση της απόφασης διαζυγίου, ο/η πρώην σύζυγος χάνει την ιδιότητα του/της νόμιμου/-ης κληρονόμου ακόμα και όταν η απόφαση διαζυγίου εκδίδεται μετά τον θάνατο του/της άλλου/-ης συζύγου.

Σύμφωνα με το πορτογαλικό δίκαιο, κατά κανόνα η διανομή της συζυγικής περιουσίας δεν διενεργείται κατά τη διάρκεια της διαδικασίας του διαζυγίου αλλά μετά την ολοκλήρωσή της. Ωστόσο, σε περίπτωση διαζυγίου με κοινή συναίνεση ενώπιον του ληξιαρχείου, οι σύζυγοι μπορούν να συμφωνήσουν αμέσως ως προς την εν λόγω διανομή (άρθρο 272-A του Ληξιαρχικού Κώδικα).

Σε ό,τι αφορά τα αποτελέσματα του διαζυγίου, ο γενικός κανόνας είναι ο ακόλουθος:

Το διαζύγιο παράγει αποτελέσματα από την ημερομηνία κατά την οποία η απόφαση διαζυγίου καθίσταται αμετάκλητη.

Τα αποτελέσματα του διαζυγίου ως προς την περιουσία των συζύγων είναι τα ακόλουθα:

Το διαζύγιο έχει αναδρομική ισχύ ως προς την περιουσία των συζύγων από την ημερομηνία κατά την οποία κινήθηκε η διαδικασία. Ωστόσο, κατόπιν αιτήματος ενός εκ των συζύγων, τα αποτελέσματα του διαζυγίου μεταξύ των συζύγων ως προς την περιουσία τους μπορούν να έχουν αναδρομική ισχύ από την ημερομηνία κατά την οποία έπαψε η συμβίωση των συζύγων, αν η εν λόγω ημερομηνία επαληθευτεί στο πλαίσιο της διαδικασίας. Κατά τη διανομή της περιουσίας η οποία ακολουθεί το διαζύγιο, κανείς σύζυγος δεν μπορεί να λάβει περισσότερα από όσα θα λάμβανε αν ο γάμος είχε συναφθεί με σύστημα κοινοκτημοσύνης των αποκτημάτων.

Κάθε σύζυγος χάνει όλα τα οφέλη που έλαβε ή επρόκειτο λάβει ως αποτέλεσμα του γάμου (π.χ. δώρα μεταξύ συζύγων δωρεές από τρίτους στο ζεύγος ενόψει του γάμου)· σ' αυτήν την περίπτωση, ο δωρητής μπορεί να ορίσει ότι το ωφέλημα σωρεύεται στα τέκνα που προήλθαν από τον γάμο· Ο/Η θιγόμενος/-η σύζυγος έχει το δικαίωμα να αξιώσει αποζημίωση για τη ζημία που υπέστη από τον/την άλλο/-η σύζυγο σύμφωνα με τους γενικούς όρους περί αστικής ευθύνης και ενώπιον τακτικού δικαστηρίου.

Όταν η αιτία του διαζυγίου οφείλεται στην ψυχική διαταραχή ενός εκ των συζύγων, ο/η σύζυγος που έχει υποβάλει αίτηση διαζυγίου οφείλει να επανορθώσει την ηθική βλάβη που προκλήθηκε στον/στην άλλο/-η σύζυγο από τη λύση του γάμου η σχετική αίτηση πρέπει να κατατεθεί στο πλαίσιο της αγωγής διαζυγίου· Κάθε σύζυγος μπορεί να ζητήσει από το δικαστήριο την άδεια να εισπράττει μίσθωμα από την οικογενειακή εστία, είτε αυτή είναι κοινή είτε ανήκει στον/στην άλλο/-η σύζυγο.

Τα ζώα συντροφιάς ανατίθενται σε έναν ή και στους δύο συζύγους, λαμβάνοντας υπόψη, μεταξύ άλλων, τα συμφέροντα καθενός από τους συζύγους και των τέκνων του ζεύγους, καθώς και την καλή διαβίωση του ζώου.

Τα περιουσιακά αποτελέσματα του διαζυγίου στις σχέσεις μεταξύ συζύγων και τρίτων είναι τα ακόλουθα:

Οι σύζυγοι μπορούν να αντιπάζουν τα περιουσιακά αποτελέσματα του διαζυγίου έναντι τρίτων μόνο μετά την ημερομηνία κατά την οποία η απόφαση του διαζυγίου καταχωρίστηκε στο ληξιαρχείο.

Σε ό,τι αφορά τις υποχρεώσεις διατροφής μεταξύ πρώην συζύγων, τα άρθρα 2016 και 2019 του πορτογαλικού Αστικού Κώδικα προβλέπουν τα ακόλουθα:

Κατά γενικό κανόνα, μετά από διαζύγιο, κάθε πρώην σύζυγος έχει υποχρέωση διατροφής

Κάθε πρώην σύζυγος δικαιούται διατροφή, ανεξαρτήτως του αν το διαζύγιο εκδόθηκε με κοινή συναίνεση ή όχι, αλλά το δικαίωμα σε διατροφή μπορεί να απορριφθεί με βάση την αρχή της επιείκειας (equidade)

Το δικαίωμα διατροφής παύει να υφίσταται εάν ο/η δικαιούχος συνάψει εκ νέου γάμο, συνάψει σύμφωνο συμβίωσης ή καταστεί ανάξιος/-α του οφέλους λόγω της ηθικής του συμπεριφοράς.

Αποτελέσματα του δικαστικού χωρισμού

Σε ό,τι αφορά τον δικαστικό χωρισμό, το άρθρο 1794 του πορτογαλικού Αστικού Κώδικα παραπέμπει στις διατάξεις που εφαρμόζονται στο διαζύγιο, με μία εξαίρεση: ο δικαστικός χωρισμός δεν συνεπάγεται τη λύση του γάμου.

Πέραν απ' αυτήν την εξαίρεση, σύμφωνα με τα άρθρα 1795-A, 2016 και 2133 του πορτογαλικού Αστικού Κώδικα, τα αποτελέσματα του δικαστικού χωρισμού για την περιουσία των συζύγων, τις υποχρεώσεις διατροφής και την κληρονομική διαδοχή είναι τα ίδια μ' αυτά του διαζυγίου.

Έννομα αποτελέσματα της ακύρωσης

Υπάρχει διαφορά μεταξύ άκυρου και ανυπόστατου γάμου.

Ο ανυπόστατος γάμος, όπως ορίζεται στα άρθρα 1628 έως 1630 του πορτογαλικού Αστικού Κώδικα (για παράδειγμα, ο ένας ή και οι δύο σύζυγοι δεν προέβησαν σε δήλωση συμφωνίας με την τέλεση του γάμου), δεν παράγει κανένα έννομο αποτέλεσμα.

Τα αποτελέσματα της ακύρωσης πολιτικού γάμου, όπως αυτή προβλέπεται στο άρθρο 1631 του πορτογαλικού Αστικού Κώδικα (για παράδειγμα, νομικά κωλύματα ή ελαττωματική δήλωση λόγω πλάνης), ορίζονται στο άρθρο 1647 του πορτογαλικού Αστικού Κώδικα και είναι τα ακόλουθα:

Αν και οι δύο σύζυγοι ενήργησαν με καλή πίστη, ο γάμος παράγει αποτελέσματα μεταξύ τους και έναντι τρίτων μέχρι την έκδοση της αμετάκλητης δικαστικής απόφασης που ακυρώνει τον γάμο·

Αν μόνο ένας εκ των συζύγων ενήργησε με καλή πίστη, μόνο αυτός μπορεί να επωφεληθεί από τα αποτελέσματα του γάμου εξάλλου, ο/η καλόπιστος/-η σύζυγος μπορεί να αντιπάζει τα αποτελέσματα του γάμου έναντι τρίτων, εφόσον αυτά αντανακλούν τη σχέση μεταξύ των συζύγων.

Το καθεστώς αυτό εφαρμόζεται στην ακύρωση καθολικού γάμου από τις εκκλησιαστικές αρχές έως την καταχώριση της απόφασης στο ληξιαρχείο, εφόσον ο καθολικός γάμος έχει εγγραφεί σ' αυτό.

Τα άρθρα 1649 και 1650 του πορτογαλικού Αστικού Κώδικα προβλέπουν ειδικές χρηματικές ποινές σε περιπτώσεις γάμου ανηλίκου ή γάμου που τελείται κατά παράκαμψη νομικών κωλυμάτων, όπως στις ακόλουθες περιπτώσεις:

Ανήλικος που συνάπτει γάμο χωρίς την απαιτούμενη άδεια θεωρείται, έως την ενηλικίωσή του, ανήλικος για τους σκοπούς της διαχείρισης της περιουσίας που κατείχε κατά τη στιγμή του γάμου, καθώς και της περιουσίας που αποκτά μετά τη σύναψη του γάμου ως δωρεά· ωστόσο, του αποδίδεται, από τα εισοδήματα της εν λόγω περιουσίας, η απαιτούμενη για τη διαβίωσή του διατροφή·

Μέχρι την ενηλικίωσή του, την διαχείριση της εν λόγω περιουσίας αναλαμβάνουν οι γονείς ή ο νόμιμος αντιπρόσωπός του, και όχι ο/η άλλος/-η σύζυγος·

Η περιουσία αυτή δεν βαρύνεται, είτε κατά τη διάρκεια του γάμου είτε μετά τη λύση του, με τις οφειλές οποιουδήποτε εκ των συζύγων για όσο διάστημα ο/η σύζυγος ήταν ανήλικος/-η·

Σε περίπτωση παράκαμψης των κωλυμάτων του άρθρου 1604 στοιχεία c) και d) του πορτογαλικού Αστικού Κώδικα (για παράδειγμα κωλύματος λόγω συγγένειας), ο/η υπαίτιος/-α σύζυγος δεν μπορεί να λάβει κανένα ωφέλημα από τον/την άλλο/-η σύζυγο αιτία δωρεάς ή από διαθήκη.

5 Ποιες είναι οι συνέπειες του θανάτου ενός εκ των συζύγων στις περιουσιακές σχέσεις των συζύγων;

Σύμφωνα με το άρθρο 1788 του πορτογαλικού Αστικού Κώδικα, το σύστημα περιουσιακών σχέσεων των συζύγων λύεται με τον θάνατο.

Σε περίπτωση κοινοκτημοσύνης, η κοινή περιουσία διανέμεται. Η περιουσία του/της θανόντος/-ούσας περιλαμβάνει την προσωπική του/της περιουσία και, ανάλογα με την περίπτωση, το μερίδιό του/της στην κοινή συζυγική περιουσία, σύμφωνα με το άρθρο 2024 του πορτογαλικού Αστικού Κώδικα.

Κατά γενικό κανόνα, ο/η επιζών/-ούσα σύζυγος είναι νόμιμος/-η κληρονόμος και έχει δικαίωμα νόμιμης μοίρας στην κληρονομία περιουσία ανεξαρτήτως της ύπαρξης διαθήκης (άρθρα 2131 και 2133 ή 2158 και 2159 του πορτογαλικού Αστικού Κώδικα, ανάλογα με την περίπτωση).

Επιπλέον, υπό τις προϋποθέσεις του άρθρου 2103-A του πορτογαλικού Αστικού Κώδικα, ο/η επιζών/-ούσα σύζυγος δικαιούται να λάβει, κατά τη διανομή της κληρονομιάς, το δικαίωμα χρήσης της οικογενειακής εστίας καθώς και του περιεχομένου και των επίπλων της. Αν, λόγω αυτού, σημειωθεί υπέρβαση του μεριδίου του/της στην κληρονομία και στην κοινή περιουσία, ο/η επιζών/-ούσα σύζυγος πρέπει να αποζημιώσει τους υπόλοιπους κληρονόμους.

Ωστόσο, σύμφωνα με τα άρθρα 1698 και 1700 παράγραφος 3 του πορτογαλικού Αστικού Κώδικα, όταν το σύστημα που ρυθμίζει τις περιουσιακές σχέσεις των συζύγων είναι αυτό της περιουσιακής αυτοτέλειας, ο/η σύζυγος μπορεί να αποποιηθεί τη μερίδα του υπό τον όρο ότι έχει συμφωνηθεί κληρονόμος στο προγαμιαίο σύμφωνο.

6 Ποια αρχή είναι αρμόδια να αποφαινεται στις υποθέσεις που αφορούν τις περιουσιακές σχέσεις των συζύγων;

Αρμόδια να αποφαινούνται για τις περιουσιακές σχέσεις των συζύγων είναι τα δικαστήρια, τα δημόσια μητρώα και οι συμβολαιογράφοι, ανάλογα με την περίπτωση, όπως αναφέρεται κατωτέρω.

Κατά το πορτογαλικό δίκαιο, εφαρμόζεται η αρχή της διατηρησιμότητας των προγαμιαίων συμφώνων και του συστήματος ρύθμισης των περιουσιακών σχέσεων, η οποία κατοχυρώνεται στο άρθρο 1714 του Αστικού Κώδικα. Επομένως, αν οι μέλλοντες σύζυγοι επιθυμούν να συμφωνήσουν ως προς τις

περιουσιακές σχέσεις τους και να καταργήσουν το προβλεπόμενο σύστημα περιουσιακών σχέσεων, το οικείο σύστημα ρύθμισης των περιουσιακών τους σχέσεων πρέπει να καθορισθεί σε προγαμιαίο σύμφωνο (άρθρο 1710 του Αστικού Κώδικα), που πρέπει να συναφθεί πριν από τη σύναψη γάμου. Κατά τη διάρκεια του γάμου, οι σύζυγοι δεν έχουν την ελευθερία να συνάψουν συμφωνία για την τροποποίηση ή την κατάργηση του συστήματος ρύθμισης των περιουσιακών τους σχέσεων. Εξαιρέσεις από την αρχή της διατηρησιμότητας εμφανίζονται στις περιπτώσεις που καλύπτονται από το άρθρο 1715 του Αστικού Κώδικα (π.χ. στην περίπτωση δικαστικού χωρισμού περιουσιακών στοιχείων ή δικαστικού χωρισμού προσώπων και περιουσιακών στοιχείων). Οι διατάξεις που αφορούν το σύστημα ρύθμισης των περιουσιακών σχέσεων πρέπει να περιλαμβάνονται σε συμφωνία γάμου (άρθρο 1698 του Αστικού Κώδικα). Όσον αφορά τη σύναψη του προγαμιαίου συμφώνου, ισχύουν τυπικές απαιτήσεις και απαιτήσεις δημοσιότητας. Όσον αφορά τις τυπικές προϋποθέσεις, κατά το άρθρο 1710 του Αστικού Κώδικα, για να συναφθεί εγκύτως ένα προγαμιαίο σύμφωνο πρέπει να συναφθεί με δήλωση σε δημόσιο μητρώο ή με συμβολαιογραφική πράξη. Όσον αφορά τις απαιτήσεις δημοσιότητας, για να παράγουν αποτελέσματα έναντι τρίτων, τα προγαμιαία σύμφωνα πρέπει να καταχωρίζονται σύμφωνα με το άρθρο 1711 παράγραφος 1, του Αστικού Κώδικα. Για τον σκοπό αυτό, οι κληρονόμοι των συζύγων και οι λοιποί συμβαλλόμενοι στο σύμφωνο δεν θεωρούνται τρίτοι. Η καταχώριση του συμφώνου δεν θίγει την καταχώριση ακινήτων για τα πραγματικά περιστατικά στα οποία αναφέρεται. Επιπλέον, προβλέπεται προθεσμία προς τήρηση: το προγαμιαίο σύμφωνο πρέπει να συναφθεί πριν από τον γάμο, αλλά δεν πρέπει να μεσολαβεί περισσότερο από ένα έτος από τη σύναψη του συμφώνου έως τη σύναψη του γάμου, διαφορετικά το σύμφωνο ακυρώνεται, όπως προβλέπεται στο άρθρο 1716 του Αστικού Κώδικα.

Οι ανωτέρω πληροφορίες είναι διαθέσιμες στο εγχειρίδιο Os Regulamentos Europeus: impacto na actividade registal e notarial (Ευρωπαϊκοί κανονισμοί: αντίκτυπος στη δραστηριότητα που σχετίζεται με τα μητρώα και τα συμβολαιογραφεία), που είναι διαθέσιμο στα πορτογαλικά στη διεύθυνση <https://www.redecivil.csm.org.pt/os-regulamentos-europeus-impacto-na-atividade-registal-e-notarial/>

Σε περίπτωση διαζυγίου, δικαστικού χωρισμού ή ακύρωσης του γάμου, οι αρχές που είναι αρμόδιες για τη διανομή και για να εφαρμόσουν σ' αυτήν το αντίστοιχο σύστημα ρύθμισης των περιουσιακών σχέσεων των συζύγων διαφέρουν ανάλογα με το αν οι σύζυγοι συμφωνούν ή όχι με τη διανομή. Εάν οι σύζυγοι συμφωνήσουν στη διανομή, σε περίπτωση διαζυγίου ή δικαστικού χωρισμού, αρμόδια είναι τα ληξιαρχεία. Σ' αυτήν την περίπτωση, υπάρχουν δύο ενδεχόμενα: σε περίπτωση διαζυγίου ή δικαστικού χωρισμού με κοινή συναίνεση, τα ληξιαρχεία είναι αρμόδια για το διαζύγιο ή τον δικαστικό χωρισμό και, στο πλαίσιο της οικείας διαδικασίας, μπορούν να εγκρίνουν τη συμφωνία διανομής, να διευθετήσουν την καταβολή των φορολογικών υποχρεώσεων και να προβούν στις μεταβολές στο μητρώο ως προς την περιουσία που προκύπτει από τη διανομή σε περίπτωση διαζυγίου ή δικαστικού χωρισμού με αντιδικία, τα οποία υπάγονται στην αρμοδιότητα των δικαστηρίων οικογενειακών υποθέσεων και ανηλίκων, αν οι διάδικοι συμφωνήσουν στη διανομή μετά το διαζύγιο ή τον δικαστικό χωρισμό, οι υπηρεσίες του ληξιαρχείου είναι αρμόδιες για τη διευθέτηση των ζητημάτων που σχετίζονται με τη διανομή, τις φορολογικές υποχρεώσεις και τις μεταβολές στο μητρώο ως προς την περιουσία που προκύπτει από την εν λόγω διανομή. Το εν λόγω νομικό πλαίσιο προβλέπεται στα άρθρα 272-A και 272-B του πορτογαλικού Ληξιαρχικού Κώδικα. Πρακτικές πληροφορίες σχετικά μ' αυτήν την υπηρεσία είναι διαθέσιμες στην εξής διεύθυνση :<https://justica.gov.pt/Servicos/Balcao-Divorcio-com-Partilha>

Εναλλακτικά, αν μετά το διαζύγιο ή τον δικαστικό χωρισμό υπάρχει συμφωνία διανομής της περιουσίας, οι διάδικοι μπορούν να ζητήσουν την κατάρτιση συμβολαιογραφικής πράξης διανομής ενώπιον συμβολαιογράφου. Σ' αυτήν την περίπτωση, ο συμβολαιογράφος έχει την ευθύνη της καταχώρισης των ακινήτων εντός προθεσμίας δύο μηνών και τα μέρη συμμορφώνονται με τις φορολογικές υποχρεώσεις τους εντός της ίδιας προθεσμίας (άρθρα 8-B και 8-C του Κώδικα Κτηματολογίου).

Εάν οι σύζυγοι δεν συμφωνούν με τη διανομή, σε περίπτωση διαζυγίου, δικαστικού χωρισμού, ακυρότητας ή ακύρωσης του γάμου, κινείται διαδικασία απογραφής κατόπιν αιτήματος ενός εκ των διαδίκων. Ως εκ τούτου, αρμόδια για τη διαδικασία απογραφής είναι αποκλειστικά τα δικαστήρια στις περιπτώσεις που προβλέπονται στο άρθρο 1083 παράγραφος 1 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας (π.χ. όταν η απογραφή εξαρτάται από άλλες δικαστικές διαδικασίες). Σε άλλες περιπτώσεις, η διαδικασία απογραφής μπορεί να ζητηθεί, κατ' επιλογή του ενδιαφερόμενου διαδίκου ή με συμφωνία όλων των ενδιαφερόμενων μερών, ενώπιον των δικαστηρίων ή συμβολαιογράφου που περιλαμβάνεται στον κατάλογο του άρθρου 1 του Καθεστώτος Κτηματολογικής Απογραφής που δημοσιεύεται στο παράρτημα του νόμου αριθ. 117/19, της 13ης Σεπτεμβρίου 2019, σύμφωνα με το άρθρο 1083 παράγραφος 2 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας. Οι συμβολαιογράφοι διεκπεραιώνουν τη διαδικασία μέσω του συστήματος διαχείρισης διαδικασιών <https://www.inventarios.pt/>

7 Ποιες είναι οι συνέπειες των περιουσιακών σχέσεων των συζύγων στις νομικές σχέσεις μεταξύ συζύγου και τρίτων;

Τα άρθρα 1682 και 1683 του πορτογαλικού Αστικού Κώδικα προβλέπουν, σε ορισμένες περιπτώσεις, ότι ένας εκ των συζύγων θα πρέπει να έχει τη συγκατάθεση του/της άλλου/-ης συζύγου για τη σύναψη ορισμένων συμβάσεων με τρίτους. Αυτό εξαρτάται από το σύστημα που ρυθμίζει τις περιουσιακές σχέσεις των συζύγων (π.χ. περιουσιακή αυτοτέλεια ή κοινοκτημοσύνη), από τις εξουσίες διαχείρισης που απορρέουν από το εκάστοτε σύστημα (π.χ. από κοινού διαχείριση ορισμένων περιουσιακών στοιχείων), από τη φύση των περιουσιακών στοιχείων (π.χ. οικογενειακή οικία κοινή περιουσία) ή τη φύση της σύμβασης (π.χ. σύμβαση αγοραπωλησίας· αποδοχή δωρεάς).

Σύμφωνα με το άρθρο 1687 του πορτογαλικού Αστικού Κώδικα, η έλλειψη συναίνεσης του/της άλλου/-ης συζύγου έχει τις ακόλουθες συνέπειες έναντι τρίτων: Αν ένας εκ των συζύγων συνάψει σύμβαση που παραβιάζει τα άρθρα 1682 παράγραφοι 1 και 3 (π.χ. μεταβίβαση κυριότητας ορισμένων κινητών πραγμάτων), το άρθρο 1682-A (π.χ. μεταβίβαση κυριότητας ακινήτου που υπάγεται σε σύστημα κοινοκτημοσύνης· κυριότητας οικογενειακής οικίας που υπάγεται σε οποιοδήποτε περιουσιακό σύστημα), το άρθρο 1682-B (για παράδειγμα, ανάκληση μίσθωσης της οικογενειακής οικίας) ή το άρθρο 1683 παράγραφος 2 (αποποίηση κληρονομιάς ή κληροδοτήματος) του πορτογαλικού Αστικού Κώδικα, ο/η άλλος/-η σύζυγος ή κληρονόμος αυτού/αυτής μπορεί να επιδιώξει την ακύρωση της εν λόγω σύμβασης

Αν ένας εκ των συζύγων, χωρίς τη συγκατάθεση του/της άλλου/-ης συζύγου όπου αυτή απαιτείται, μεταβιβάσει την κυριότητα μη καταχωρισμένων κινητών πραγμάτων ή συνάψει σύμβαση με την οποία συστήνεται βάρος επί των εν λόγω πραγμάτων, η προαναφερθείσα ακύρωση δεν μπορεί να αντιταχθεί έναντι τρίτου ο οποίος ενήργησε με καλή πίστη

Αν ένας εκ των συζύγων μεταβιβάσει παρανόμως την κυριότητα περιουσιακού στοιχείου που ανήκει αποκλειστικά στον/στην άλλο/-η σύζυγο ή συνάψει σύμβαση με την οποία συστήνεται βάρος επί του εν λόγω περιουσιακού στοιχείου, η σύμβαση είναι άκυρη και το τίμημα επιστρέφεται, ιδίως σύμφωνα με τα άρθρα 892 έως 904 του πορτογαλικού Αστικού Κώδικα, τα οποία καθορίζουν τις συνέπειες της έλλειψης νομιμοποίησης του πωλητή.

8 Σύντομη περιγραφή της διαδικασίας εκκαθάρισης των περιουσιακών σχέσεων των συζύγων, συμπεριλαμβανομένων του καταμερισμού, της διανομής και της ρευστοποίησης της περιουσίας, στο εν λόγω κράτος μέλος.

Εάν υπάρχει συμφωνία για τη διανομή, αυτή μπορεί να εγκριθεί από τα ληξιαρχεία ή να καταχωρηθεί σε συμβολαιογραφική πράξη που συντάσσεται ενώπιον του συμβολαιογράφου, ανάλογα με τις περιπτώσεις που αναφέρονται ανωτέρω στην απάντηση στην ερώτηση 6.

Εάν δεν υπάρχει συμφωνία για τη διανομή, κινείται διαδικασία απογραφής είτε ενώπιον του δικαστηρίου είτε ενώπιον του συμβολαιογράφου, επίσης σύμφωνα με την απάντηση στην ερώτηση 6.

Η δικαστική απογραφή διέπεται από τις διατάξεις του βιβλίου V, Τίτλος XVI (άρθρα 1082 έως 1130) του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, ο οποίος εφαρμόζεται αναλογικά στη συμβολαιογραφική απογραφή (άρθρο 2 του Καθεστώτος Κτηματολογικής Απογραφής που δημοσιεύεται στο παράρτημα του νόμου αριθ. 117 /19 της 13ης Σεπτεμβρίου 2019).

Η διαδικασία απογραφής για τη διανομή της συζυγικής περιουσίας χωρίζεται κυρίως στα ακόλουθα στάδια: το αρχικό στάδιο· τη διατύπωση ενστάσεων και την επαλήθευση των υποχρεώσεων· την προηγούμενη ακρόαση των ενδιαφερομένων μερών· την αναδιοργάνωση της διαδικασίας και τη διαβούλευση των ενδιαφερόμενων μερών· το σχέδιο της διανομής και την εγκριτική απόφαση· τα συμβάντα μετά την εγκριτική απόφαση.

9 Ποια είναι η διαδικασία και τα έγγραφα ή οι πληροφορίες που απαιτούνται κατά κανόνα για την καταχώριση ακίνητης περιουσίας;

Το πρόσωπο που αιτείται την καταχώριση ακίνητης περιουσίας πρέπει να υποβάλει αίτηση καταχώρισης στο κτηματολόγιο, επισυνάπτοντας σ' αυτήν τα δικαιολογητικά που αποδεικνύουν τα στοιχεία που εγγράφονται στο κτηματολόγιο. Τα έγγραφα που κατά κανόνα απαιτούνται είναι τα ακόλουθα:

συμβολαιογραφική πράξη έντυπο στοιχείων ακινήτου (caderneta predial)· απόδειξη πληρωμής των τελών χαρτοσήμου και του δημοτικού φόρου ακίνητης περιουσίας τυχόν εξάλειψη υποθήκης. Αν αυτά τα έγγραφα είναι ήδη καταχωρισμένα στο κτηματολόγιο, αρκεί η παραπομπή σ' αυτά.

Επιπλέον, αν η αίτηση υποβάλλεται από εκπρόσωπο του αιτούντος, στην αίτηση επισυνάπτεται το σχετικό πληρεξούσιο. Ωστόσο, σύμφωνα με το άρθρο 39 του Κώδικα Κτηματολογίου, οι συμβολαιογράφοι και οι νομικοί αντιπρόσωποι (solicitadores) δεν υποχρεούνται να επισυνάψουν πληρεξούσιο στις αιτήσεις προς το κτηματολόγιο.

Οι αιτούντες που διαθέτουν ψηφιακό πιστοποιητικό (πολίτες με πορτογαλική κάρτα πολίτη, δικηγόροι, συμβολαιογράφοι και νομικοί αντιπρόσωποι) μπορούν να υποβάλουν αίτηση για την καταχώριση ακίνητης περιουσίας και να προσθέσουν τα απαραίτητα έγγραφα μέσω διαδικτύου. Οι αιτούντες που δεν διαθέτουν ψηφιακό πιστοποιητικό μπορούν να υποβάλουν την αίτησή τους αυτοπροσώπως στο κτηματολόγιο ή να την αποστείλουν ταχυδρομικώς.

Πληροφορίες σχετικά με τη διαδικασία καταχώρισης και τα σχετικά τέλη διατίθενται στη διεύθυνση:

<https://justica.gov.pt/Servicos/Pedir-registo-predial>

Οι επικαιροποιημένες εκδόσεις του πορτογαλικού Αστικού Κώδικα και των υπολοίπων νομοθετικών πράξεων που αναφέρονται ανωτέρω είναι διαθέσιμες στα πορτογαλικά στους ακόλουθους συνδέσμους:

[Αστικός Κώδικας](#)

[Ληξιαρχικός Κώδικας](#)

[Κώδικας Κτηματολογίου](#)

[Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας](#)

[Καθεστώς Συμβολαιογραφικής Απογραφής](#)

Τελική σημείωση:

Οι πληροφορίες που περιέχονται στο παρόν ενημερωτικό δελτίο είναι γενικής φύσης, δεν είναι εξαντλητικές και δεν δεσμεύουν το σημείο επαφής, το Ευρωπαϊκό Δικαστικό Δίκτυο για αστικές και εμπορικές υποθέσεις, τα δικαστήρια ή οποιονδήποτε άλλον αποδέκτη. Θα πρέπει να ανατρέχετε πάντα στην εκάστοτε επικαιροποιημένη έκδοση της εφαρμοστέας νομοθεσίας. Εξάλλου, οι παρούσες πληροφορίες δεν υποκαθιστούν τις συμβουλές επαγγελματία νομικού.

Τελευταία επικαιροποίηση: 06/10/2023

Την έκδοση αυτής της σελίδας στην εθνική γλώσσα διαχειρίζεται ο αντίστοιχος αρμόδιος επαφής του ΕΔΔ. Οι μεταφράσεις έχουν γίνει από την αρμόδια υπηρεσία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Οι τυχόν αλλαγές που επιφέρει η αρμόδια εθνική αρχή στο πρωτότυπο ενδέχεται να μην έχουν περιληφθεί ακόμα στις μεταφράσεις. Η Επιτροπή και το Ευρωπαϊκό Δικαστικό Δίκτυο δεν αναλαμβάνουν καμία απολύτως ευθύνη όσον αφορά πληροφορίες ή δεδομένα που περιέχονται ή αναφέρονται στο παρόν έγγραφο. Βλ. την ανακοίνωση νομικού περιεχομένου για τους κανόνες πνευματικής ιδιοκτησίας που ισχύουν στο κράτος μέλος που είναι αρμόδιο για την παρούσα σελίδα.